Universitätsbibliothek Paderborn

Summula clarissimi iurisco[n]sultissimiq[ue] viri Raymundi

Raimundus <de Pennaforti>

Colonie, 4.III. 1502

VD16 R 168

De casibus contingentibus circa hostiam

urn:nbn:de:hbz:466:1-31223

Visual Library

¶ Ultimo notãdum de caſibꝫ. Quoꝝ p̄mus eſt iſte. ſi ſacerdos ꝯſecra-
ret oblatã factã de tritico mixtã cũ ſiligine miſſam totalr̄ ꝑficiẽdo. tũc du-
bitať. vtꝝ ſit credẽdũ illã hoſtiã eſſe ꝯſecratã. Rñdetur. hoſtiam de triti-
co ꝯſecrari ⁊ ſiligine intelligiť tripl'r. Primo mõ ꝙ ibi plus eſt de ſiligine
q̄ꝫ de tritico. tunc dr̄ ꝙ talis panis non poteſt ꝯſecrari. Scd̄o. ꝙ ĩtãtum
ſit de ſiligine q̄ntum de tritico. ita ꝙ ſint eq̄li mẽſura. tunc dr̄ ꝙ iterũ talis
panis nõ p̄t ꝯſecrari. Tercio. ꝙ plus hꝫ de tritico ⁊ minus de ſiligine ita
ꝙ ſiligo nõ p̄t iudicari in pane. tunc p̄t ꝯfici a ſacerdote ⁊ ꝯſecrari. ſꝫ tñ eo
ſciẽte ipſe ſacerdos peccat mortaliter ⁊ eũ oportet penitere. ⁊ teneť ꝯfiteri ⁊
penitẽtiã agere. ¶ Secundus caſus eſt iſte. ex quo corpus ⁊ ſanguis xp̄i
apparẽt ſub ſpēbꝫ certis ſenſibilibꝫ. vt corpus ſub ſpecie panis. ⁊ ſanguis
ſub ſpecie vini. tũc dubitať. vtꝝ fractio ⁊ ille ſon⁹ ibi fiat in corpore xp̄i vel
in pane vel in accidẽtibꝫ. Nõ in corpore xp̄i. q̄ꝛ illud eſt indiuiſibile. naꝫ in
qualibet p̄te hoſtie ꝯſecrate ē integer ⁊ totus xp̄us ſicut pro nobis pepen-
dit in ara crucis. immo ſi in p̄tes mille diuideretur talis hoſtia. tunc in q̄-
libet p̄te xp̄us eſt integer ſicut in tota hoſtia. ergo ſonus nõ cauſatur in cor-
pore xp̄i. ſimiliter nec fractio. Nec etiã in pane cum panis ſit trãſmutatus
in verum corpus xp̄i. Nec in accidẽtibꝫ. q̄ꝛ accidẽtia de ſe nõ faciũt ſonuꝫ
Ad hoc reſpondẽt doctores ſacre ſcripture ꝙ fractio ſeu ſonus ē in accidẽ-
tibus. Tũc ad rõnem in oppoſitũ quãdo dr̄. tamē accidẽtia ꝑ ſe non faci-
unt ſonũ niſi cum eoꝝ ſubiectis. Ibi reſpondeť ꝙ hoc naturaliter eſt veꝝ
vbi accidẽtia inheſiue ſunt in ſubiectis. Sed eſt ſecus in hoſtia ꝯſecrata.
q̄ꝛ in tali hoſtia ꝯſecrata accidentia ſupernaturaliter ſtant ſine ſubiectis.
¶ Tercius caſus eſt. vtrum ſacerdos poſſit ſatiari ⁊ inebriari ex corpore ⁊
ſanguine xp̄i. Reſpondeť ꝙ non. q̄ꝛ iam panis trãſmutatus eſt in corpus
chriſti ⁊ vinum in ſanguinem. ⁊ hoc non inebriat nec ſatiat cum ſit ſpũa-
le quoddã. Sed tñ ſi fieret inebriatio tunc h̄ eēt ex accidẽtibꝫ ⁊ ex ſolo ſa-
pore panis ⁊ vini. ⁊ nõ eſſet de ſubſtãtia panis ⁊ vini. quia ſunt trãſmu-
tata in corpus ⁊ ſanguinē xp̄i. ¶ Quartus caſus. vtrum ſacerdos diui-
dens hoſtiã ꝯſecratã an ibi corpus xp̄i diuidatur. an accidẽtia. Nõ corp⁹
xp̄i. q̄ꝛ ē indiuiſibile ⁊ incorruptibile. Et etiã nõ accñtia. q̄ꝛ talia ſtant ſine
ſubiecto ſupnaturaliter. Rñdetur ꝙ corpus xp̄i diuiditur. ſed nõ diuiſio-
ne reali. quia talis apud chriſtum glorificatum eſt impoſſibilis. Sed di-
uiditur diuiſione q̄ quaſi intellectui humano eſt ſuꝑueniens. nã in quali-
bet p̄te hoſtie ꝯſecrate eſt integrum corpus xp̄i. Et iſtud poteſt etiã ex na-
turalibꝫ ꝑſuaderi. quia videmus ad ſenſum ꝙ ſi frãgatur ſpeculuꝫ in plu-
res p̄tes. tunc in qualibet p̄te ſpeculi manet integra imago. tamē ſpeculuꝫ
diuidiť nõ imago. ſic accñtia nõ corpus xp̄i diuiduntť. Sic eodem modo
in diuiſione hoſtie manet integꝝ corpus xp̄i. Vñ ſumit vn⁹ ſumũt mille
tantũ iſti quãtum ille nec ſumptus abſumiť. ¶ Quintus caſus eſt. vtrũ
corpus xp̄i ꝯſumitur dum a multis accipitur. Rñdeť ꝙ xp̄us non conſu-
mitur ſed manet integer. ſed ſola ſpecies panis cõſumitur. nec xp̄s dimi-
nuitur ex multitudine ꝑſonarum recipiẽtium. Pro declaratione iſtius p̄t
ſic ſumi exemplũ. vt ſi incẽdatur vna cãdela ⁊ vlterius multe alie candele
incẽdãtur ab eadẽ candela. tunc illa cãdela non diminuitur. ergo a for-
tiori ſic fit in corꝑe xp̄i. ¶ Sextus caſus. qũo corp⁹ xp̄i ſumitur a bonis

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

et a malis.cū tñ chꝛiſtus in ſe eſt bonus. Reſpondetꝰ ꝙ coꝛpus xp̄i ſumit
a bonis ad ſalutē.⁊ a malis ſumitur ad eternā dānationē. Sꝫ diceret q̄s
ſic oppoſite cauſe erunt in vna ⁊ eadem re. Reſpondetꝰ ꝙ hoc non videtur
eſſe incōueniēs ꝙ oppoſite cauſe ſint in vna ⁊ eadē re. vt pꝫ in naturalibꝰ
Et ꝑncipaliter pꝫ in floꝛe qui p̄bet apibus ſuccū quo ad ꝓductōem mel
lis.⁊ p̄bet aranee ſuccū quo ad generationē veneni.⁊ ſic in vna ⁊ eadē re ſūt
oppoſite cauſe. Silr̄ hoc pꝫ in igne qui diſſoluit ⁊ ꝯgregat ſiue ꝯglutinat
qꝛ ignis diſſoluit plūbum.⁊ ꝯgregat ſiue ꝯglutinat lutum.ſed hoc fit re-
ſpectu diuerſoꝝ obiectoꝝ. Et cum iſtud fit in naturalibꝰ. ergo multo ma
gis poteſt fieri in ſupnaturalibꝰ. vt pꝫ.ij.de gñatione. Vel dōm ꝙ h̄ non
eſt ex ꝑte coꝛpis xp̄i.ſed ex ꝑte ſumētiū aliter ⁊ aliter diſpoſitorum ¶ Sep
timus caſus.q̄re ſacerdos habet ſpēales geſtus qñ vult ꝯſecrare hoſtiaꝫ.
ſic ꝙ tunc facit plura ſigna. videlicꝫ eleuādo eam.ſilr̄ ⁊ calicē. Ibi dı̄t Inno
cētius ſup expōnem miſſe.ꝙ facta ꝯſecratōne ipe ſacerdos eleuat coꝛpus
dñi noſtri ieſu xp̄i in ſignū illius ꝙ coꝛpus xp̄i fuit eleuatuꝫ in ara crucis.
Vñ etiā dicit Innocētius. Eneus ſerpens fuit extēſus in colūna vt quicū
q̄ꝫ intueretur illum ſerpētē liberaretur a moꝛſu ſerpētino.i.a dyabolo. Sic
xp̄s fuit extēſus in ara crucis vt quicūq̄ꝫ intueretur eū liberaretur a moꝛ-
ſu ſerpētino.i.a dyabolo. Unde ſubdit Innocētius. cauēdum eſt ne ſacer
dos eleuet coꝛpus xp̄i alte ⁊ ſignāter hoſtiam.niſi prius fuerit cōſecrata.
quia ſi antea eleuaret tunc populus adoꝛare poſſet ⁊ ibi ꝯmittere ydola-
triā.quia ibi adhuc non eſt ꝯſecratum coꝛpus xp̄i. ¶ Octauus caſus eſt
iſte.an ſacerdoti dubitanti quomodo poſſit fieri trāſmutatio panis ī coꝛ
pus.⁊ tranſmutatio vini in ſanguinem xp̄i poſſit aliqua perſuaſio dari.
Reſpondetur.aliqua perſuaſio poteſt illi dari quomodo panis tranſmu
tatur in coꝛpus chꝛiſti.⁊ vinum in ſanguinem chꝛiſti. Et hoc ſic. qꝛ quic-
quid poteſt virtus inferioꝛ hoc etiam poteſt virtus ſuperioꝛ. vt dicit au-
toꝛ libꝛi cauſaꝝ.ſed virtus inferioꝛ poteſt ꝙ mutat vnā ſpeciem in aliam.
quia mutat nutrimentum panis in carnem.⁊ nutrimentum vini in ſan-
guinem.ergo proculdubio multo magis poteſt virtus ſuperioꝛ facere q̄ ē
ipſius autoꝛ. ¶ Ultimus caſus eſt. quomodo poteſt fieri ꝙ non ad ſen-
ſum videmus trāſmutationē vini nec realiter ſentimus. cuꝫ tamen viſus
nō decipiatur circa pꝛopꝛium ſuum obiectum. Ibi reſpondetur ꝙ ſenſus
decipitur multipliciter circa ſuum obiectum. Nam videmus ipſum ſoleꝫ
maioꝛem eſſe de mane ⁊ de veſpere q̄ꝫ in meridie. cum tamen ſit eiuſdem
magnitudinis.ſic etiam illi hiſtriones ⁊ incātatoꝛes decipiunt viſuꝫ quā
do faciunt ex calamo ſerpētem.ſicut patet de magis Pharaonis qui hoc
modo conuerterunt virgas in ſerpentes. Et idem apparet in baculo qui
ſtat in aqua.licet ſit in ſe rectus.tamen apparet eſſe curuus. Cum ergo fa
cit hoc creatura inferioꝛ.ergo multo magis deus hoc facere poteſt. Et ſic
eſt finaliter dicendum.ꝙ non eſt inconueniens ꝙ aliud videmus q̄ꝫ eſt.
quia videmus albedinem.⁊ tamen eſt ibi verum coꝛpus domini noſtri ie
ſu chꝛiſti.quare dicit ſacra ſcriptura. A domino factum eſt illud ⁊ eſt mira
bile in oculis noſtris.

¶ De varijs periculis incidentibꝰ circa officium miſſe

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

.i.tpatum sc aromaticis
Vinum conditum vel commixtum ſpeciebus
.i.ad celebratōem diuini officij .i.vinū acetoſum
Ad domini menſam non accipias.nec acetum
venenoſus .i.aliquid hmōi
Si crinis vermis vel tale quid in calicem ſit
.i.cecidit sc tūc tu ſacerdos sc z ego raymūdus
Lapſum.ſepe laues.que dico lotio tantum
ſacerdote vt eſt muſca vel aranea
A te ſumatur.et non ſubſtantia rerum
sc ſubam ego raymūdus sc ardentem
Hanc in piſcinam volo proijcias vel in ignem
narraui ex caſu .i.faceres
Si deglutires que dixi. forte creares
nauſeā .i.aliā infirmitatem
Inde tibi vomitum.vel quod te ledere poſſet
.i.officiū miſſe aliquo tpe
Non celebres miſſam ſine libro canonis vnq̄
sc ſacerdos .i.vinū in calice ꝯſecratū madefacta
Si ſuper altare fundas calicem.ſuge tincta
sc ſuge sc madefactas
Linthea vel mappas ſacras.quas ſepe lauabis
.i.in calice sc lintheis vel mappis madefactis
In calicis vaſe.quod ab his fluit hoc bibe totum
.i.ptes mappe sc tu ſacerdos .i.pfudiſti
Fruſtra reſeruare debes ea qua maduiſti
sc fruſtra .i.ī loco ꝯſecrato abſconde
Ac ea perpetua ſub claue reconde.ſed illud
ego raymūdꝰ sc miſſam sc de tali crimine
Conſulo ne celebres donec facias ſatis inde

¶ In hac pte autor ponit alias regulas obſeruādas circa ꝯſecratōēz cor
poris z ſanguis xpi. Et diuidit illa ps i duas ptes In pma facit h qd di
ctū eſt. In ſcda pte ponit aliqs reglas de celebratōe miſſaꝝ. ſcda ibi (Nō
celebres) Et ſtat ſtus lrē ſil in qnqꝫ regulis. Quaꝝ pma ē tal. ſacerdos
volēs celebrare nō dꝫ celebrare cū vino ꝯdito.i.cuꝫ vino mixto ſpēbꝫ.nec
cū vino acetoſo.ſꝫ dꝫ ſp recipe vinū puꝝ exñs in ſua natura vera Scda re
gula tal eſt.ſi crinis aliqs vel aranea vel aliqs alꝰ vermis venenoſus iue
niret in vino ꝯſecrato.tūc ipe ſacerdos dꝫ lauare calicē z hūc vermē vl cri
nē pijciet in piſcinā ſiue in aquā fluuialē vel in ignē z capiat ſiue bibat ſo
lū lotionē z nō crinē vel vermē.qr ex hoc incideret in nauſeā vomitum faci
endo.z ſic tūc fieret maius ſcādalum.vel crinis debet ꝯburi cū lumine al
taris. Et extra lrām debet poni in loco ꝯſecrato z reſeruari pro reliquijs

Tercia regula eſt talis. ꝙ ſacerdos nunq̄ꝫ dꝫ celebrare miſſam cum libro
in quo nō habent̄ verba canonis. poſito etiā illo ꝙ ſacerdos ſciat canonē
cordetenus ſeu exterius Et rō eſt. qꝛ ſacerdos ex cogitatōe mētis rūpitur
et agitat̄ ita ꝙ nō p̄t ordinate dicere illa verba. ꝓpter illud ſcandalū euitā
dum tūc ſacerdos dꝫ habere miſſale. Alia rō eſt. qꝛ dyabolus q̇ ē mille ar-
tifex inducit diuerſas cogitatōnes ſacerdoti faciens eū errare. g̊ ſacerdos
dꝫ habere libꝝ. Quarta regula ē talis. ſi ſacerdos ex negligētia effunderet
ſanguinē xpi ſup lintheamina altaris. tūc ipe ſacerdos dꝫ illā p̄tē mappe
ſugere ꝛ multoties lauare p̄tes madefactas. ꝛ illā lotionem dꝫ ebibere. ꝛ
poſt h̄ p̄ticulas mappe debet abſcindere ꝛ in loco ꝯſecrato reſeruare. Qui-
ta regula talis ē. ꝙ ſacerdos qui ꝑpagit illā negligētiā nō dꝫ celebrare niſi p̄
us peniteat ꝛ ſatiſfaciat ꝓ tali negligētia.

☞ Circa lrām p̄mo ē notādum. ꝙ doctores ſacre ſcripture tractātes il-
lā materiā circa quartum ſniaꝝ dicunt. ꝙ materia huius ſacramēti que ē
conuertēda in ſanguinē xpi ē naturale vinū vitis. Et illa ꝯcluſio ꝓbat̄ ſic
quia cum vino xp̄s hoc ſacramētum ꝯſecrādo inſtituit. vt habet̄ Math.
xxvi. ꝛ p̄ma ad Corinth. xi. igit̄ hm̄ōi vinum debet obſeruari in celebratō
ne miſſaꝝ. Ex quo correlarie ſeq̄tur. ꝙ de vino pomoꝝ vel pirorum nō de
bet fieri ꝯſecratio huius ſacramēti. ꝛ rō eſt. qꝛ nō eſt naturale vinū. Scd̄o
correlarie ſeq̄tur. ꝙ de vino vere acetoſo nō dꝫ fieri ꝯſecratio hu᷒ ſacramē
ti. quia vinū vere acetoſum nō eſt vinum. ideo non ē naturale vinum. ergo
ex ꝯn̄ti cum eo nō debet fieri celebratio miſſe. Dictū eſt notanter (vere) qꝛ
ſi vinum eēt aliq̄ mō ſtipticū ſiue pēduloſum ꝛ nō totaliter eēt acetoſum.
tūc tp̄e nccītatis cū eo licitū ē celebrare. Tercio correlarie ſequit̄. ꝙ cū agre-
ſta nō debet fieri ꝯſecratio ſanguinis xpi. Hoc correlariū probatur ſic. qꝛ
agreſta ſolū eſt in viridi vino ꝛ de facto non ē vinū. ideo nō dꝫ fieri celebra
tio miſſe cū agreſta. quia agreſta nondū matureſcit. Et illa materia eſt do
ctoꝝ circa quartum ſniarum

☞ Secūdo ē notādum. ꝙ hm̄ōi naturali vino dꝫ modicū de aqua ad-
miſceri. Et rō ſm̄ aliquos doctores ē. qꝛ dn̄s ieſus xp̄s credit̄ h̄ ſacramen
tū ita ꝯſecraſſe. ſed Damaſcen᷒ dt̄ ꝙ hec ē rō. qꝛ cōis ꝯſuetudo terre ſan
cte eſt nō bibere vinū niſi limphatū ꝓpter eius fortitudinē excellētē. ꝛ ideo
dn̄s in cena qn̄ h̄ ſacramētum inſtituit fecit ſm̄ vſum regionis. ita ꝙ de-
dit diſcipulis ſuis vinum limphatū. ꝛ ideo eādē formā quā dominus in
ſtituit etiam tenemur ſeruare

☞ Tercio notādum eſt. ꝙ ſi crinis vel vermis venenoſus (ſicut aranea
vel muſca) inueniret̄ in calice ꝯſecrato hoc ſm̄ ſcm̄ Tho. ꝯtingit dupl̄r. vl̄
an̄ ꝯſecratōem. vel poſt. ſi an̄ ꝯſecratōnem tūc illud vinū effundit̄ ꝛ aliud
vinū accipit̄ ꝛ de nouo celebrat̄. ſic tn̄ ꝙ ſacerdos p̄us dꝫ mūdare ſuū cali-
cē valde diligēter ꝛ bn̄. Si aūt hoc ꝯtingat poſt ꝯſecratōem tūc ſacerdos
dꝫ facere ſm̄ ꝙ autor in lrā docet. ſcꝫ ꝙ dꝫ ꝯburere illū vermē vel ad aquā
fluxibilē ꝓijcere ꝛ ſolā lotionē dꝫ ſumere. ſed tn̄ ſi ſic eſſet ꝙ ſacerdos eſſet
tā groſſe ꝯplexionis ita ꝙ nō timeret vomitū tūc p̄t ſumere ſubſtātiā illo
rū vermiū. qꝛ dr̄ miraculoſe ꝙ q̄ndā ſacerdos in ꝯſecratōe deglutiuit ara-
neā ꝛ poſtea ꝑ multos dies in minutōe ſanguinis aranea exiuit de vulne
re. Sed ſi ſacerdos nō eſt groſſe complexionis ita ꝙ timet nauſeam tunc

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN